

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет іноземних мов
Навчально-науковий центр іноземних мов
Науково-дослідна Лабораторія лінгвокультурології та зіставної лінгвістики
Кафедра теорії та практики іноземних мов

ПРОБЛЕМИ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ІНШОМОВНОЇ ЛІНГВОМЕТОДИКИ У ЦІННІСНИХ ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ

Матеріали
I науково-методичного семінару
(Умань, 23 листопада 2022 р.)

Умань
2022

ФУТУРАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	46
Катерина Малишевська	
ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОГО ТРАКТУВАННЯ СЕМАНТИКИ КАУЗАТИВНИХ ДІЄСЛІВ-ЗВ'ЯЗОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	49
Ірина Назарчук	
СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ КАЛАМБУРУ.....	51
Алла Паладьєва	
ВАРІАТИВНЕ ВИРАЖЕННЯ ТАКТИК У СТРАТЕГІЧНІЙ ЛІНІЇ ОПОЗИЦІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ ПЕРЕГОВОРІВ.....	54
Алла Підкуйко	
СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	61
Володимир Поцелуйко	
ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МОВИ НАУКИ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	64
Валентина Савка	
ПРАГМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕКСТУ АНГЛОМОВНОГО ВЕБ- БРАУЗЕРУ.....	66
Тамара Скала	
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВВІЧЛИВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ АМЕРИКАНСЬКОГО ДІЛОВОГО ЧОЛОВІКА.....	69
Діана Степанюк	
РОЛЬ АБСТРАКТНИХ ІМЕННИКІВ У МОВЛЕННІ.....	71
Олена Таярані Бехтері	
СПЕЦИФІКА ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ КОНЦЕПТІВ.....	74
Анна Шарпіло	
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕМОЦІЙНИХ КОНЦЕПЦІЙ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	76
Тамара Шевченко	
МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРУ.....	78
<i>РОМАНСЬКІ МОВИ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: КОЛО ПРОБЛЕМ, ЗДОБУТКИ, ДОСЛІДНИЦЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ</i>	
Анастасія Головатюк	
ТИПОЛОГІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ КОМЕРЦІЙНИХ ЛИСТІВ.....	83
Інна Лаухіна	
ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ АРАБСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....	87
Віктор Литвиненко	
ФРАНКОФОНІЯ В УКРАЇНІ.....	91
Ольга Побережник	
ФРАНЦУЗЬКА МОВА ЯК ТРЕТЯ ІНОЗЕМНА ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	93

покупцем підтвердження оплати виконаного замовлення (недбало або неправильно заповнений чек, неплатоспроможний вексель і т. ін.).

Отже, типологія ділових листів може бути різною залежно від призначення, кількості учасників, змісту, комунікативно-прагматичної функції. Французька комерційна кореспонденція – це письмовий діалог між покупцем в продавцем, який включає сім обов'язкових кроків: запит пропозиції, оферту, замовлення, повідомлення про отримання замовлення, підтвердження замовлення, рахунок-фактуру й підтвердження оплати. В умовах реальної комунікації схема може бути розгорнутою за рахунок листів проблемного й рекламацийного листа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брус М. П. Українське ділове мовлення : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2014. 306 с.
2. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова : Підруч. для вищ. та серед. навч. закладів. Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. 400 с.
3. Карпенко О. О. Сучасне діловодство : навч. посіб. Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. 75 с.
4. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. К. : Довіра, 2003. 623 с.
5. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення : навч. посіб. К. : Вища школа, 2004. 302 с.
6. Dany M. Les négociations commerciales. P. : Hachette, 2002.

Інна Лаухіна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ АРАБСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Постановка проблеми. Мовні контакти арабського Сходу і європейських країн, зокрема Франції, давно привертають увагу вітчизняних і зарубіжних учених. Запозичення з арабських мов характерні для багатьох країн світу, і сьогодні цей процес не припиняється у зв'язку зі зростаючою імміграцією мусульман у країни Західної Європи, стрімкою ісламізацією континенту, де ще

в ХХ ст. переважало християнство, та глобалізацією сфери економіки, науки, царин культури, мистецтва, що призводить до більш тісних і глибоких контактів між народами та їх культурами. Саме ці чинники, а також відсутність глибоких досліджень арабсько-французьких мовних контактів, зокрема значення й особливостей функціонування арабських запозичень у французькій мові, і визначили актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питання адаптації лексичних запозичень французькою мовою досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Г. В. Завадовська, О. І. Чередніченко, Т. М. Гейко, Р. Джаббаров, П. Гіро, А. Доза, П. Брюно та інші.

Мета дослідження – розглянути класифікацію арабізмів сучасної французької мови.

Виклад основного матеріалу. Лексична багатоманітність арабських запозичень у французькій мові пояснюється різними причинами. У цілому арабська мова збагатила французьку не тільки власне арабськими словами, але й при її посередництві у французьку мову проникла певна кількість етимологічних латинізмів, грецизмів, тюркізмів, фарсизмів та ін. Крім того, арабізми запозичалися у французьку мову й через посередництво інших мов (італійської, іспанської, португальської тощо) [2, с. 19].

Тематичний зміст арабізмів досить широкий і різноманітний, він охоплює багато сторін суспільного життя, ідеології, побуту і загалом культури арабського народу [4, с. 228].

Вивчаючи арабські запозичення в англійській мові, Л. Богаєва розподілила їх на дві групи: 1) спеціалізовані запозичення (назви тварин, птахів, риб, комах, терміни астрономії, ботаніки, математики та ін.); 2) слова, пов'язані з етнографією арабських народів (одяг, взуття, географічні назви, музичні інструменти та ін.) [1]. О. І. Чередніченко та Б. М. Дебов, розглядаючи французьку мову в Алжирі, класифікували арабські запозичення за тематичним принципом з урахуванням регіональних особливостей арабської мови [5, с. 22], [3, с. 10–11].

У нашому дослідженні ми розподілили арабізми за такими тематичними групами:

1) флора: *curcuma* (куркума), *jasmin* (жасмин), *orange* (апельсин);

2) суспільно-політична та військова лексика: *califat* (халіфат), *imamat / imanat* (імамат (територія), духовне керівництво), *tamelouk/ tameluk/ tatlouk* (білий раб, мамелюк), *alcade* (міський суддя, старшина общини), *chérif* (знатний, благородний), *tufti/turhti* (теоретик і виконавець мусульманського канонічного права), *amiral* (адмірал), *kandjar* (східний кинджал);

3) науково-технічна лексика: *soicotar* (оксид заліза), *amalgame* (амальгама), *azimuth* (азимут, напрямок), *algèbre* (алгебра), *aigorithme* (алгоритм, сукупність дій, правил для вирішення задачі);

4) побутова лексика: *gilet* (жилет, куфайка) *burnous* (бурнус, плащ), *fez* (феска, головний убір), *mousseline* (муслін, бавовняна, шовкова, шерстяна тонка й легка тканина), *ambre* (амбра), *henné* (хіна), *tasse* (чашка), *divan* (диван, кушетка), *matelas* (матрац);

5) релігійна лексика: *hadji* (хаджі, паломник), *imat/iman* (священнослужитель, який читає молитви в мечеті), *Coran* (Коран, священна книга мусульман), *djinn* (джини, духи, демони), *mollah* (мулла, виконавець юридичних і релігійних функцій), *islam* (релігія мусульман), *muezzin* (муедзин, закликає мусульман на молитву);

б) терміни географічного середовища: а) природні явища: *kamsin* (хамсин, «піщаний» вітер), *mousson* (мусон), *simoim* (самум); б) гідрографічні об'єкти: *sebk(h)* (солоне озеро в Сахарі); в) особливості арабського ландшафту: *djebel* (гора, гірська місцевість у Північній Африці), *reg* (особлива форма скелястої пустелі); г) географічні об'єкти і рельєф: *медина* (мусульманська частина міста в Північній Африці), *bordj* (форт, башта, укріплення), *alcazar* (укріплений палац королів іспанських маврів);

7) фауна: *girafe* (жираф), *gazel* (газель, антилопа), *civette* (цивета), *alezan* (гнідий кінь), *sacre* (сокіл);

8) судноплавство і торгівля: *tarif* (тариф), *sarague* (старовинне багатотоннажне судно), *felouque* (фелюка, корабель), *douane* (митниця, митний збір), *taref* (тара, недоважок);

9) харчові продукти, напої: *sorbet* (шербет), *sirop* (сироп), *raki* (східна горілка), *café* (кава, кав'ярня, кавові зерна), *couscous* (кускус), *méchoui* (машві: банан, смажений на рожні, така сама баранина);

10) архітектурні споруди, будівлі: *kan/khan* (каравансарай), *turbé/turbeh* (тюрбе, могила), *kouba* (баня, склепінчаста будівля), *toucharabieh* (машрабійя, дерев'яні ґрати на вікні);

11) назви мір, ваг, грошових одиниць: *farde* (фард, одиниця міри ваги сипучих тіл), *quintal* (центнер), *sarat* (карат, одиниця ваги дорогоцінного каміння), *patar* (дрібна монета) *sequin* (цехін, монета).

Таким чином, аналіз лексико-семантичних груп арабських запозичень показав, що найбільша кількість арабізмів проникла до французької мови в період становлення її як національно-літературної мови у XVI ст., а також у XIX ст., коли відбувалася інтенсивна колонізація французами Північної Африки. В основному арабізми запозичувалися безпосередньо з мови-донора, і незначна кількість – через інші мови.

Аналіз фактичного матеріалу дозволяє зробити висновок, що арабізми входять до різних сфер французької лексики, вони називають реалії флори, фауни, побуту, різні поняття релігії, ідеології, культури, мистецтва, суспільного, політичного, адміністративного, військового життя арабських народів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богаева Л. В. К вопросу об арабских заимствованиях в английском языке. *Вестник Моск. ун-та. Серия Востоковедение*. М., 1977. № I. С. 42–53.
2. Гейко Т. М. Семантичні та фонографічні характеристики культурологічних запозичень у французькій мові : дис. ... канд. філол. наук. К., 2009. 303 с.
3. Дебов В. М. Лексико-семантические инновации во французском языке Алжира (на материале прессы 1970-1980 гг.) : автореф. дис. ... канд. фил. наук. Л., 1980. 17 с.
4. Опельбаум Е. Н. Восточнославянские лексические элементы в немецком языке. К. : Наук, думка, 1971. 272 с.

5. Чередниченко А. И. Лексико-грамматические особенности французского языка в Алжире : автореф. дис. на соскание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 «Романские языки» / КГУ им. Т. Г. Шевченко. К., 1975. 31 с.

6. Gouguenheim G. Les mots française dans l'histoire et dans la vie. P., 2006. 531 p.

7. Guiraud P. Les mots étrangers. 2-e ed. P. : Presses universitaires de France, 2007. 123 p.

Віктор Литвиненко,
*старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ФРАНКОФОНІЯ В УКРАЇНІ

Франція займає особливе місце у житті України і має неабиякий культурний вплив на нашу країну. Нині престижним стало вивчення французької мови, адже вона стоїть поряд з українською за своєю милозвучністю. Останніми роками набуло популярності святкування французької весни – ряд культурно-просвітницьких заходів, що дозволяє глибше проникнути в естетику та встановити міцні зв'язки між країнами. 220 мільйонів осіб щодня користуються французькою мовою у світі. Таким чином, французька мова – шоста найпоширеніша мова у світі (після китайської, англійської, хінді, іспанської та арабської мов). Французьку вивчають близько 120 мільйонів учнів. Французьку мову у світі поширюють 500 000 викладачів. Міжнародна організація Франкофонії (МОФ), заснована у 1970 році, об'єднує 77 країн, 57 з яких – повноправні члени, а 20 – спостерігачі. (у тому числі й Україна). Таким чином, до її складу входить третина країн планети та близько 900 мільйонів осіб. Українсько-французьке співробітництво у галузі культури, освіти і науки здійснюється на основі міжурядової Угоди про культурне, наукове і технічне співробітництво, підписаної 19 жовтня 1995 р. З 1992 року у Києві діє Французький культурний центр, офіційне відкриття якого відбулося у 1994 році. Він є головною ланкою мережі, до якої входять ще чотири регіональні центри, створені у Харкові, Дніпропетровську, Львові та Одесі. Саме на ці роки припадає створення ліцею імені Анни Київської, що є